מגזין
איגוד המוסיקאים ועילם

גיליון
פסח
2019

אגודת המוסיקאים העצמאים
Independent Musicians' Union
www.musiciansunion.org.il

"עילם" עמותה ישראלית לזכויות מוסיקאים מבצעים (ע"ר)

אגודת המוסיקאים העצמאים
Independent Musicians' Union
www.musiciansunion.org.il
"עילם" עמותה ישראלית לזכויות מוסיקאים מבצעים (ע"ר)
קרן המוסיקאים

מגזין איגוד המוסיקאים ועילם

גיליון פסח 2019

תוכן עניינים

3 **חוזר למקבלי תמלוגים בעילם**

4 **אני גיטרה:** ראיון אחד על אחד עם אבי סינגולדה

6 **תמונת מצב עגומה:** החרמת המוסיקה הישראלית במרחב הציבורי / דודי פטימר

8 **האם המוסיקה הישראלית הולכת ונעלמת מהמרחב הציבורי?** / עו"ד דני גוטפריד

9 **מוסיקאים עצמאים והזכות להתאגד** / עו"ד דני גוטפריד

10 **העולם על פי רפי:** ראיון עם רפי קדישזון

12 **מדור לדור:** זרקור על נגני הקונטרבס אלי מגן ועילאי קדוש

13 **חודש בעולם המוסיקה הישראלי של פעם** / נעם רפפורט

14 **לזכרם:** אריק רודיך וזהר לוי ז"ל

15 **אני, רק שאלה**

צפו בברכתו של יו"ר איגוד המוסיקאים דני גוטפריד

איגוד המוסיקאים

מו"ל ועורך ראשי:
פישקין שרותי תוכן
fishkineditor@gmail.com
054-7650578
עורכת גרפית: נועה שלו רט 054-2224990

רח' מלכי ישראל 6, ככר רבין, תל אביב 6495104, טל': 03-6959355 פקס: 03-6963528
www.eilam.org.il | musiciansunion.org.il

אגודת המוסיקאים העצמאים
Independent Musicians' Union
www.musiciansunion.org.il

"עילם" עמותה ישראלית לזכויות מוסיקאים מבצעים (ע"ר)

חוזר למקבלי תמלוגים בעילם

לקראת חלוקת תמלוגי שנת 2018 שתתקיים בין נובמבר - לדצמבר 2019, אנו פונים אליכם על מנת להזכירכם למלא טפסי השתתפות בתקליטורים והשתתפות בתוכניות טלוויזיה. הטפסים המקוונים למילוי נמצאים באתר www.eilam.org.il

הנכם מתבקשים למלא בהם את כל הפרטים הנדרשים לגבי תוכניות הטלוויזיה ששודרו במשך שנת 2018 בלבד בהם השתתפתם, וכן תקליטורים חדשים, רק אלו שעליהם טרם דיווחתם בעבר. כאשר מדובר בפרטים הנוגעים לתכניות מוזמנות (מוסיקה לסדרות טלוויזיה, סרטים וכיו"ב), אזי במידה והשתתפו בביצוע עוד נגנים מלבדכם, חובה לציין בטופס את שמותיהם! דעו כי התמלוג עבור השתתפות בביצוע מוסיקה בתכניות מוזמנות - הוא סכום קבוע ויחיד עבור ביצוע היצירה או היצירות המוזמנות, ולכן, אם בביצוע השתתפו מספר נגנים -הסכום הקבוע יחולק ביניהם!!!

לידיעתכם ותשומת לבכם: רק ההצהרה בטופס המקוון באתר עילם, היא הקובעת את זכאותכם וללא הצהרה, לא יירשם אצלנו הקרדיט המזכה אתכם בתמלוגים. דעו כי להצהרותיכם החתומות יש תוקף משפטי, והמוסר הצהרה שאינה אמת, מסתכן בעונשים הקבועים בחוק.

הצהרות שימולאו לא בטפסים המקוונים באתר עילם, אלא יישלחו למשרדנו בדואר בטפסי נייר או בפקס - לא יתקבלו!!!

כמו כן , אנו מזכירים שיש לעדכן אותנו בכתובת email עדכנית ובפרטי חשבון הבנק - אם שונו בשנה האחרונה!!!

את הטפסים יש למלא לא יאוחר מיום 1.8.2019. ככל שתקדימו במשלוח ההצהרות, תסייעו לנו בהקדמת מועד התשלום!

נבקש לציין, כי בעקבות ההוראות החד-משמעיות של שלטונות מס ההכנסה, עלינו לחלק את כל כספי התמלוגים עד תאריך 31.12.2019, ומי שלא ימציא פטור מניכוי מס הכנסה במקור, ינוכה מתמלוגיו שיעור המס המרבי (47%), לפי הוראות החוק.

במהלך חודש אוקטובר ישלח אליכם חוזר נוסף, ובו פירוט מלא של התמלוגים שיחולקו השנה לפי מקורות השידור וההשמעה השונים.

אנא הקפידו לשלוח את הטפסים ואת טופס הפטור ממס הכנסה עד ה- 1.8.19.

בברכה,

דן גוטפריד,
מנכ"ל

יוסי מנחם,
סמנכ"ל

אני גיטרה

עם רזומה בלתי נגמר של הופעות ותשוקה מוסיקלית שרק הולכת וגוברת, אבי סינגולדה שומר על מעמדו כאחד הגיטריסטים המבוקשים בישראל. ראיון מיוחד עם המוסיקאי שעל אף היותו בן 60, עדיין מרגיש כמו ילד

השם "סינגולדה" הפך מזה שנים רבות למותג בכל הקשור למוסיקה בכלל ולגיטרה בפרט. מי שמוכר לקהל הרחב כנגן המלווה את שלמה ארצי בהופעותיו מזה למעלה מחצי יובל, נחשב לדעת רבים לאגדה עוד בחייו. לרגל הגיליון החגיגי של איגוד המוסיקאים ועילם לחג הפסח, תפסנו אותו לאתנחתא קלה מאינספור הופעות, הקלטות וסשנים הממלאים את הלו"ז שלו, לטובת שיחה מלב אל לב על האני מאמין שלו, וכמובן איך לא על המוסיקה אשר בעיניו הינה לא פחות מקדושה.

סינגולדה הוא מעין סיפור סינדרלה קלאסי. יליד ירוחם, שהפך עם מעברו לתל אביב לאחת ההבטחות הגדולות בשמי הגיטרה המקומית, תוך שהוא מנגן עם מיטב האמנים, כאלו אשר עליהם רק יכול היה לחלום שנים אחדות קודם לכן, כמו אריק איינשטיין ז"ל, שלמה ארצי (אותו כאמור הוא מלווה בנאמנות כבר 27 שנים), אייל גולן, עומר אדם, ריטה, נורית גלרון, והרשימה עוד ארוכה.

תחילת דרכו המוסיקלית החלה למעשה רק כשעלה על מדים, כששירת במסגרת להקה צבאית. "חיילו אותי בתחילת הדרך לבסיס ימ"חים, אבל במקביל עשיתי מבחנים ללהקה צבאית והתקבלתי", הוא משחזר את תחילת הקריירה. "ידעתי לנגן אקורדים בזמנו, אבל ממש לא ידעתי שכך קוראים להם. אני זוכר את הרגע הזה שהודיעו לי שהתקבלתי. הייתי פשוט בהיי היסטרי".

מיד עם שחרורו מהצבא, העתיק סינגולדה הצעיר את מגוריו לעיר לתל אביב, שם החל לעבוד במחלקת הייצור של מספר חברות תקליטים. "אני זוכר את עצמי מתגנב למשרדים בבוקר, עוד לפני שכולם מגיעים, כדי לשמוע את התקליטים החדשים שהגיעו מרחבי העולם, ומתוכם המנהלים של החברות הללו היו מחליטים אילו תקליטים ישווקו בארץ. זה היה ריגוש לא נורמלי. מבחינתי, השנים הראשונות בתל אביב היו שנים של התנסות. ניגנתי בלהקות ומקומות הזויים, אבל כל מקום כזה שנתן לי ולבמה שלי גיטרה, היו מבחינתי בגדר חלום שהתגשם".

המפנה המרכזי בקריירה של סינגולדה, כפי שהוא מיטיב לתאר בראיון עמו, התרחש במהלך מלחמת לבנון הראשונה, כאשר ניגן בצוותא עם להקה צבאית כמילואימניק, באזורי הקרב ובבסיסים מול חיילים שזה עתה חזרו או התכוננו לצאת אל שדה הקרב. 'המנהל המוסיקלי של הלהקה היה אלדד שרים, ששימש גם כמנהל מוסיקלי בהצגה שנקראה "אחים בדם" בבית ליסין", הוא נזכר. "כשהמלחמה הסתיימה הוא הציע לי להצטרף כנגן קבוע בהצגה, ואני קפצתי מיד על ההזדמנות. זו הייתה הפעם הראשונה שהבנתי שמוסיקה יכולה להיות עבודה ופרנסה מכובדת, ממש מקצוע מסודר עם 30 הצגות בחודש ומשכורת קבועה. מאותה שניה פשוט התאהבתי במקצוע, והבנתי שזהו הייעוד שלי בחיים".

השמועה אודות נגן הגיטרה עתיר הכישרון הגיעה חיש מהר לברנז'ה המוסיקלית, שחיבקה את סינגולדה במהירות בזק. "הראשון שהרים אליי טלפון היה אושיק לוי. זה היה יום שישי אני זוכר, והוא סיפר לי שהגיטריסט שלו דני רובס לא יכול להגיע, והזמין אותי להחליף אותו", מספר אבי. "אמן הביא אמן אחר, משם טוב לוי, הכול עובר חביבי, חנן גולדבלט, דני ליטני, ופשוט מאותו רגע לא הפסקתי להופיע. אוסיף לכך עולם שלם שנגלה בפניי שכלל נגינה במחזות זמר, תכניות טלוויזיה, הקלטות ג'ינגלים לפרסומות. בקיצור עשיתי פשוט הכול, כשבכל יום אני מודה לאלוהים על הזכות שניתנה לי להתפרנס ממוסיקה, שעבורי היא הדבר הכי מדהים בעולם".

ואז הגיע שלמה

הקריירה של סינגולדה המשיכה להרקיע שחקים, כשהאחרון עובר מהופעה להופעה בקצב מסחרר, אולם דבר לא הכין אותו

סינגולדה. "זיקית מוסיקלית"

לפריצה הבאה שכאמור הפכה אותו לשם מוכר כמעט בכל בית בישראל. זה קרה במהלך ההצגה "אוויטה" בה ניגן בתחילת שנות ה-90, אשר הציגה באותם ימים במועדון הסינרמה עליו השלום בתל אביב. "כמנהגי, אני תמיד מגיע חצי שעה לפני הזמן לכל מופע. כהרגלי, פשוט לקחתי גיטרה קלאסית והתחלתי לנגן. מה שלא ידעתי הוא ששלמה ארצי הגיע בדיוק באותו זמן עם המפיק שלו, לשמוע מערכת הגברה חדשה, ובמקרה שמע גם אותי מנגן. הוא ירד למטה, לחץ לי יד, ולמחרת כבר קיבלתי טלפון מהמפיק שלו, מנחם אשר, שסיפר לי שרוצים שאנגן יחד איתו. מאז הכול היסטוריה".

"אני טוען ששלמה הוא בית הספר לאמנויות הבמה מספר אחת בישראל", ממשיך סינגולדה ומרעיף שבחים על הזמר המפורסם שהפך לחברו הקרוב. "לא אשכח לעולם את ההופעה הראשונה שלנו ביחד, בפסטיבל ערד מול 20 אלף איש. הייתי בשוק, זה הרי חלום של כל נגן באשר הוא. זכיתי לאינספור קרדיטים בזכותו ולעיבודים באלבומיו השונים, מה גם שקיבלתי יד חופשית לבטא את המוסיקה שלי. אני אסיר תודה על האפשרות הזו".

במקביל, המשיך אבי לנגן ולפתח קריירה פורצת גבולות. בין התר ניגן עם ג'ורג' מרטין והתזמורת הפילהרמונית, אלן פרסונס, שהיה מעורב בהפקת תקליטים עבור הביטלס, הפינק פלויד, ועבד גם עם ענקים כמו פול מקרטני, להקת ווינגס, דיפ פרפל ובעוד אינספור פרויקטים. בימים אלו הוא מסיים עבודה על אלבום אינסטרומנטלי בהפקתו המוסיקלית של ירון גוטפריד, עליו הוא עובד לא פחות מ-15 שנים. "זו תהיה המתנה שלי למוסיקה הישראלית", הוא מציין בגאווה. "יופיעו שם מיטב האמנים, כמו שלמה ארצי, שלום חנוך, ארקדי דוכין, יהודית רביץ, ועוד ועוד".

ואם זה לא מספיק, הוא ממשיך במופעו האישי "סינגולדה וחברים", שזוכה להצלחה כבירה עם אולמות מפוצצים אליהם לא ניתן להכניס סיכה, ובהם הוא מארח בקביעות לצד אמנים מוכרים, גם גיטריסטים צעירים ומוכשרים. "לפני 9 שנים התקשר אליי דב מודן, סטארטפיסט, שהחליט שיקדם עבורי מופע באמפי שוני ל-500 איש. זרמתי איתו, לקחתי דף נייר ועט ורשמתי את כל השירים עליהם גדלתי בילדות, בעברית ואנגלית. צירפתי אלי זמרים מדהימים בתחילת דרכם, כמו למשל אמיר דדון, מיקה שדה, גילן שחר, לי בירן ואחרים, ובמקביל אירחתי מוסיקאים ותיקים כמו יהודה קיסר, יצחק קלפטר, דני סנדרסון, אסתר רדה ועוד. המפגש הישיר הזה עם הקהל שבא להאזין לי, הוא אולי הכבוד הכי גדול לו זכיתי בקריירה. זהו אושר עילאי עבורי".

אבי, איזה מין מוסיקאי אתה?

"אני קורא לעצמי זיקית, מהסיבה הפשוטה שניגנתי ועשיתי כל כך הרבה דברים, שהצריכו ממני להתמקצע ולדעת לזרום כמעט בכל תחום. הופעתי עם אינספור אמנים ומכולם ספגתי משהו. אני מאמין שמוסיקאי טוב צריך לדעת להתאים את עצמו לכל הסגנונות. אהבת חיי זה להקליט, ליצור, לשבת עם אמנים ולחפור בשירים שעות על גבי שעות ולגלות את התפקידים השונים. מהסיבה הזו, אפשר לומר שהיצירתיות שלי במובן מסוים מגיעה מהוורסטיליות".

אתה נמנה בין חברי איגוד המוסיקאים ועילם. כמה מילים על חשיבות הגופים הללו?

"אין לי מספיק מילים בשביל להביע את גודל ההערכה כלפי דני ויוסי ויתר הצוות המסור שעושה רבות למענו המוסיקאים. זה לא מובן מאליו שכאשר מושמע שיר ברדיו או בטלוויזיה, הוא יזכה את האחראים עליו לתמלוגים ולהערכה שמתבטאת בסופו של דבר גם בחשבון הבנק. כמי שנמצא הרבה שנים בעסק הזה, הרי שמאז הוקם האיגוד זכינו להתקדמות יוצאת דופן, מה גם שכל הערה או סיוע זוכים להיענות מיידית. בקיצור, זה כיף אדיר שיש לנו גב וגוף שבבסיסו דואג לנו".

לסיום, מה נאחל לך?

"האיחול הכי טוב שאפשר לאחל לי הוא שזה לא ייגמר בחיים, שאוכל לעסוק במוסיקה עד נשימתי האחרונה ואזכה להנעים את זמנם של כמה שיותר אנשים, אני והגיטרה. מבחינתי, המוסיקה והנגינה היא זכות בלתי נגמרת, כאשר היכולת לגרום לקהל להתמקד בך ולהקשיב, הוא דבר שאי אפשר לקנות. אני לא מתכוון לעצור ולו לשנייה אחת. עבורי אפילו השמים הם לא הגבול".

מהרפרטואר של סינגולדה

- אריק איינשטיין ושם טוב לוי - "בגללך"
- שלמה ארצי - "היא לא יודעת מה עובר עליי"
- פרק מתוך התכנית "אני גיטרה" (הטלויזיה החינוכית) - סינגולדה מארח את ירמי קפלן
- אלן פרסונס ואבי סינגולדה במופע משותף בתל אביב (2015)

תמונת מצב עגומה:
החרמת המוסיקה הישראלית במרחב הציבורי

בשנים האחרונות ניכרת מגמה של החרמת המוסיקה הישראלית ע"י יותר מ-80% מהעסקים בארץ. יצאנו לתחקיר מיוחד לבדוק מהי הסיבה, מה הפתרון ומדוע מדובר באות קלון על התרבות הישראלית

דודי פטימר

ב-71 שנותיה של המדינה, גיבשה לעצמה המוסיקה הישראלית דנ"א חשוב, ייחודי, משמעותי ובעיקר ישראלי ואותנטי שהפך אותה לחלק אינטגרלי מהזהות שלנו, מהישות התרבותית שלנו ומחיי היום -יום של כל אחד ואחת מאיתנו.

בעבר כאשר האזנתם למוסיקה ישראלית מתקליטים או דיסקים, ברדיו, בטלוויזיה, כמו גם בבילוי שגרתי בקניון או בחנות בגדים, יכולתם להרגיש את הניחוח והגאווה הישראלית הזו המתבססת על יצירה מקומית נהדרת המופצת לכל ישראלי או תייר אשר מבקש וסופג אותה.

הרי כמה פעמים יצא לכם לבקר בחנות למוצרי חשמל נניח ולשמוע ברקע איזה פזמון של אריק אינשטיין שלאחר שזמזמתם אותו לעצמכם בחנות לא עזב אתכם כל השבוע? משער שלא פעם ולא פעמיים. אדרבא, אם לא די רק בזה, הדבקתם גם את הקרובים שלכם בו.

למעשה, השמעת המוסיקה הישראלית במקומות פומביים היא חלק מהותי וקריטי בשימור המורשת התרבותית הישראלית, מעבר להנאה שמלווה האזנה לשירים עבריים אהובים מכל הזמנים והסגנונות.

יחד עם זאת, לתדהמתי, במהלך שיחה סטנדרטית עם מנכ"ל איגוד המוסיקאים ועילם, דני גוטפריד, במשרדו, הזדעזעתי לשמוע כי בשנים האחרונות ישנה ירידה קריטית בכמות העסקים המשמיעים מוסיקה ישראלית עבור מאות אלפי לקוחותיהם.

בהתחלה חשבתי שדני מגזים וצוחק עליי, כך שהחלטתי לבדוק בעצמי: ביקרתי במספר קניונים ורשתות כמו "גולף", "איקאה", "פוקס", בקניון דיזנגוף סנטר בתל אביב ובמקומות נוספים. בכל מקום ניסיתי לשים לב: האם מושמעת מוסיקה ישראלית או שמא דני צודק וזו איננה מקריות, שכן המקומות הללו מדירים את המוסיקה הישראלית והעברית משורותיהם.

בסופו של דבר, נאלצתי להודות לצערי כי דני צדק. ובגדול שמעתי באותם מקומות מדגמיים הרבה מוזיקה לועזית א-לה MTV, קצת ביטלס ואולדיז ולא מעט שירי רגאטון עכשוויים. אבל מה לגבי מוסיקה ישראלית? לא ולא.

"באופן כללי יש כבר כמה שנים מגמה אצל עסקים גדולים וקטנים של לא להשמיע מוסיקה ישראלית כי צריך לשלם על זה כסף", אומר גוטפריד, "אם אתה משמיע מוסיקה ישראלית, אתה תצטרך לשלם למבצעים כסף לפי חוק זכויות מבצעים. זה כולל הן את המוסיקאים שמנגנים בשיר והן את הזמרים. ברגע שאתה משמיע מוסיקה לועזית - אתה למעשה פטור מלשלם.

חשוב להדגיש שעבור השמעת כל סוג של מוסיקה, יש לשלם לאקו"ם ולפדרציה של חברות התקליטים סכום גלובלי שנתי. המסקנה היא שלא משנה להם אם תשמיע מוסיקה עברית או לועזית, בסוף משלמים אותו הדבר. כאן אנחנו באיגוד נכנסים לעניין בכדי להגן על זכויות המבצעים הישראלים".

'בעלי עסקים בוחרים להשליך את המוסיקה הישראלית לפח"

עוד מוסיף דני כי "רוב העסקים לא מעוניינים לשלם למבצעים ישראלים ולמוסקה ישראלית. התעריף הוא לפי גודל העסק. המצב הזה מקומם, שכן מדובר בתשלום בסדר גודל של 3 שקלים ליום".

כמה עסקים לא משמיעים מוסיקה ישראלית כיום מהסיבה הזו?

"לפי דעתי כ- 80%. בהתחלה היו משלמים רגיל, אבל לאט לאט כשמצאו את הפרצה הזו, השמועה החלה להתפשט ורוב העסקים כיום כבר מסרבים להשמיע מוסיקה ישראלית. פשוט אף אחד לא רוצה לשלם למבצעים הישראלים".

זה מזעזע לחשוב שבשביל לחסוך סכום כספי לא גדול אלא מינימלי והגון, בדומה לכל מדינה אפשרית בעולם שחולקת כבוד לתרבות שלה, בעלי עסקים, שקרוב לוודאי ויכולים להרשות לעצמם לשלם כ-3 שקלים ביום למען יצירה ישראלית מקורית, בוחרים להשליך לפח את המוסיקה הישראלית, להמיר אותה במוזיקה זרה, להדיר אותה ולהמית עליה קלון הולך ומתמשך.

כמובן, אין צורך שעסקים ישמיעו אך ורק מוסיקה ישראלית, אבל לא להשמיע במינון ולו מינימליסטי שירים ישראליים, רק כדי לא לשלם לאמנים שתרמו לפסקול הישראלי על עמלם - זו בושה וחרפה".

ניסיתי לפנות למספר עסקים גדולים המחזיקים בבעלותם רשתות בכל רחבי הארץ (וחלקם גם בעולם) והופתעתי לגלות שהם בחרו שלא להגיב לשאלתי הישירה: "מדוע אתם לא משמיעים מוזיקה ישראלית ומדירים אותה?".

כך למשל, מרשת "איקאה" נמסר: "כחלק מחוויית הביקור ב'איקאה', מושמעת מוסיקה משתנה לאורך היום, להנאת המבקרים ובהתאמה אישית לחנויות". האמת? לא הבנתי את פשר התשובה המתחמקת שלא עונה ישירות לשאלה ולא מתייחסת אליה כלל וכלל. אבל לפחות מ"איקאה" טרחו לענות.

מרשת חנויות "גולף" ו"פוקס" לא נמסרה כלל תגובה, למרות פניות חוזרות ונשנות שלי. חוסר התגובה מצדם אינה זלזול בי או במוסיקאים, אלא היא זלזול בתרבות הישראלית ויריקה בפניה של החברה הישראלית שמזניחה את מעצביה ומורידה את ערכם לזנות.

רק 10 קניונים ברחבי הארץ משמיעים מוסיקה ישראלית

מנתונים שנחשפתי אליהם במהלך התחקיר לכתבה במשרדי איגוד המוסיקאים, נחרדתי לגלות כי רק 10 קניונים ברחבי הארץ משמיעים מוסיקה ישראלית. כל השאר בוחרים להחרימה מאותה סיבה של רשתות החנויות שציינתי לעיל.

מה הפתרון דני?

"אין פתרון חוץ מחקיקה. הפתרון הוא זה שמי שמשמיע מוסיקה במדינת ישראל, יחויב כי חלק מהמוסיקה אותה הוא משמיע תהיה מוסיקה ישראלית. אנחנו פה בישראל. זו התרבות שלנו והמוסיקה שלנו. לא ייתכן שישמיעו פה רק מוסיקה זרה. אתה הולך למדינות בחו"ל כמו צרפת, שם לא יעלה על דעתו של מישהו להחרים את המוסיקה הצרפתית בשביל לא לשלם תמלוגים. זה חוסר מוסר לחלוטין, שגורם למצב שבו חלק ניכר מתושבי מדינת ישראל אינם נחשפים כמעט למוסיקה ישראלית במרחב הציבורי".

האם ניסיתם לחוקק חוק?

"הלכנו למחוקקים בכנסת ואף אחד לא רוצה להעביר חקיקה. לא רק זה, עכשיו גם ח"כ רועי פולקמן רוצה לקדם חוק לפיו עסקים קטנים לא יצטרכו לשלם תמלוגים בכלל. הוא פשוט החליט להחרים לנו את המוסיקה ".

האם המוסיקה הישראלית הולכת ונעלמת מהמרחב הציבורי?

דני גוטפריד

"מרחב ציבורי" נהוג לכנות כל מקום שהוא פתוח לציבור הרחב, ללא כל אפליה על בסיס גזע, מין, דת ועוד. קניונים, בתי קפה, סופרמרקטים וכדומה - כל אלו, למרות שהם בגדר רכוש פרטי השייך לבני אדם או חברות - מעצם טיבם והעובדה שהם לא רק פתוחים לכל, אלא בפירוש מזמינים את הקהל הרחב להגיע אליהם - הם משתייכים ל"מרחב הציבורי" וכללים החלים על מרחב ציבורי חלים עליהם - כמו, למשל, איסור עישון.

למרחב הציבורי בישראל יש אופי "ישראלי" ואווירה "ישראלית" מעצם היותו שלנו. הציבור הישראלי והרגליו, מקנים למרחב הציבורי את אופיו המיוחד והשונה ממרחבים ציבוריים בגרמניה, אנגליה, צרפת, ארה"ב או בולט יותר - סין ויפן.

לצערנו, אחד המאפיינים הבולטים של המרחב הציבורי הישראלי, הולך ונעלם ממנו בשנים האחרונות. הכוונה היא - למוסיקה ישראלית. כל מי שמבקר במרחב הציבורי הישראלי בשנים האחרונות - ובעצם מדובר בכל עם ישראל - מוצא את עצמו במרחב שב- 90% משטחו מושמעת אך רק מוסיקה זרה. צדיקים בודדים נשארו, המקפידים עדיין לשלב גם מוסיקה ישראלית במוסיקת הרקע הנשמעת בשטחם.

הסיבה להחרמת המוסיקה הישראלית במרחב הציבורי שלנו היא הרצון "לחסוך" ולא לשלם תמלוגים לבעלי הזכויות במוסיקה. יש לדעת, כי על פי החוקים המגנים על זכויות היוצרים והמבצעים בישראל, מחייבת השמעת מוסיקה ישראלית את המשמיע לשלם תמלוגים לבעלי הזכויות והגדול והרחב מהם הוא ציבור המבצעים - זמרים ונגנים - אלפים, שעל פני השנים הרבות מאז חקיקתו של חוק זכויות המבצעים בשנת 1984, הקליטו מוסיקה ישראלית החביבה והמוכרת לכולנו ונכללת ב-"ספר השירים" של עם ישראל.

בתי עסק רבים שלפני שנים היו משמיעים מוסיקה ישראלית, חדלו מכך ואליהם מצטרפים מדי חודש עוד ועוד. ציבור המבצעים בישראל - מוסיקאים וזמרים מוצא עצמו מול שוקת שבורה כשמדובר בתמלוגים שהיה זכאי לקבל לו הייתה המוסיקה שלו מושמעת במרחב הציבורי.

מה בעצם היקף הסכומים שחוסכים בעלי העסקים שהטילו חרם על המוסיקה הישראלית - בוודאי תתפלאו במה מדובר. תעריף התשלום עבור השמעת מוסיקה ישראלית מתחשב בעיקר בשני פרמטרים - גודלו הפיזי של העסק ומידת החשיבות של המוסיקה להתנהלותו המסחרית. לדוגמה - בחנות צעצועי ילדים, חשיבותה של השמעת מוסיקה גדולה מזו שבחנות למכשירי כתיבה. השטח חשוב, כי בחנות גדולה, חשיפת המוסיקה הינה לקהל גדול. כך, למשל, מוסיקה המושמעת בסופרמרקט גדול נחשפת למספר אנשים העולה בהרבה מאשר כשמדובר בחנות מכולת. למתעניינים באילו סכומים מדובר, ממוצע התשלום הנדרש לבית עסק נע בין 4-6 ש"ח ליום.

בכדי "לחסוך" סכום מינימאלי זה מעדיפות רשתות ענק כמו גולף, פוקס, קסטרו, שופרסל, רמי לוי, ורבות אחרות , המגלגלות מחזורים של מיליארדי שקלים בשנה להחרים את המוסיקה הישראלית.

במהלך השנים האחרונות נעשו על ידינו מספר ניסיונות לתקן את המצב באמצעות חקיקה. הצענו טיוטת הצעת חוק על פיה כל מי שמשמיע במרחב הציבורי הישראלי מוסיקה, חייב לכלול בהשמעה לפחות 25% מוסיקה ישראלית. לדאבוננו, כל הניסיונות נתקלו בקיר אטום מצד כנסת ישראל. טענו נגדנו שההצעה אגרסיבית ומתערבת בחופש הפרט. ניסינו להסביר שאכן חופש הפרט הוא עקרון חשוב, אבל יש לאזן אותו מול האינטרס של שימור התרבות העברית בארצנו. הבאנו כדוגמא את איסור העישון במקומות ציבוריים. גם איסור זה פוגע בחופש הפרט, אבל הוא עושה זאת על בסיס של דאגה לבריאות הציבור.

עוד דוגמא שהבאנו - על פי חוק העזר העירוני, תל אביב - יפו (שילוט), סעיף 18 (א):

" לא יפרסם אדם מודעה ולא יציג שלט אלא בשפה העברית, או גם בשפה אחרת ובלבד שהשפה העברית תתפוס לא פחות ממחצית השלט"

נדגיש כי חוקי עזר בנוסח דומה קיימים בכל ערי ישראל ולא רק בתל אביב

גם הוראת חוק כזו היא התערבות בחופש הפרט, אבל היא נעשתה מכוח האינטרס הציבורי לשמר את שליטת השפה העברית במרחב הציבורי.

אנו שואלים - האם שימור המוסיקה הישראלית במרחב הציבורי שלנו אינו אינטרס תרבותי חשוב הראוי להגנה בדומה לזו שניתנה במקרים הנ"ל?

כעת, לאחר הבחירות, אנו נחזור בכנסת החדשה על מאמצינו לקדם את הצעת החוק שלנו ואנו מקווים שהפעם נמצא אוזן קשבת.

מוסיקאים עצמאים והזכות להתאגד

עו"ד דני גוטפריד

על פי חוקי התחרות החופשית, רק לעובדים קיימת הזכות להתאגד ולנהל מו"מ קיבוצי אל מול המעסיק. קיימים מקרים לא מעטים בהם נקלע המו"מ למבוי סתום ואז רשאים העובדים באופן מאורגן - לנקוט בסנקציות כנגד המעביד. סנקציות אלו יכולות להתחיל בישיבות מחאה בזמן העבודה ולהגיע עד להכרזת שביתה. כל הצעדים האפשריים והמותרים מופיעים בחוקי העבודה ומקנים לעובדים המאורגנים כחוק כוח מיקוח כנגד המעסיק.

איפה נמצאים המוסיקאים בתוך המשחק הזה? ובכן, מוסיקאים המועסקים בתזמורות, נחשבים על פי חוקי העבודה ל"עובדים" ועל כן, כל האופציות הנ"ל ועוד רבות אחרות שלא הזכרנו, פתוחות בפניהם. כל מה שהם צריכים לעשות בכדי לממש אותם הוא להתארגן ביחד במסגרת של איגוד מקצועי - בדומה לאיגוד המוסיקאים, והאיגוד יחד איתם יעמוד אל מול המעביד, במקרה זה - הנהלות התזמורת וינהל מו"מ קיבוצי על כל תנאי העבודה. מטרת המו"מ היא להגיע להסכם קיבוצי, דהיינו הסכם שחל על כל מוסיקאי התזמורת כשההסכם קובע את כל תנאי העבודה - שעות העבודה, ההפסקות, הנסיעות (בארץ ובחו"ל) ימי מחלה, חופשים וכ"ו וכמובן - את תנאי השכר.

בעולם קיימים איגודי מוסיקאים מסוגים שונים. ישנם כאלו המאגדים אך ורק מוסיקאים העובדים כשכירים בתזמורות סימפוניות, קאמריות וכדומה. במקרים אלו, כל המוסיקאים נחשבים ל"עובדים" על פי המקובל בחוקי העבודה ואין כל בעיה לאיגוד המוסיקאים שלהם לייצג אותם במו"מ אל מול מעבידיהם שהם בדרך כלל הנהלות התזמורות בהם הם מועסקים.

סוג אחר של איגודי מוסיקאים מאגד רק מוסיקאים העוסקים במקצועם כ"פרי - לאנסרים", שאינם נחשבים על פי מבחני החוק לעובדים אלא לעצמאים והסוג השלישי של איגודי מוסיקאים - הוא הסוג הנפוץ ביותר בעולם, שגם איגוד המוסיקאים הישראלי משתייך אליו, הוא איגוד המאגד בתוכו את כל סוגי המוסיקאים, שכירים ועצמאים כאחד.

מכיוון שאחת ממטרותיו המרכזיות של איגוד מוסיקאים באשר הוא, וגם האיגוד הישראלי בכלל זה, היא להבטיח לחבריו תנאי עבודה ושכר טובים ככל האפשר, הוא מעוניין להגיע להסכמות בדבר תעריפים בגין עבודות המוסיקאים (נגינה, ניהול מוסיקלי, ניצוח, כתיבה, הקלטה, צילום טלוויזיוני וכדומה) ובנושאים אלו הוא נמצא בבעיה, שכן חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 רואה במוסיקאי שאינו שכיר במקום עבודה קבוע, כבן אדם המנהל עסק, מין "קבלן עצמאי" בלשון הציבור, בדומה לשרברב, חשמלאי, טכנאי מחשבים וכדומה - אנשים המתפרנסים ממשלוח ידם אך עושים זאת באופן "עצמאי" ולא כשכירים של מישהו. מוסיקאי כזה, כלל אינו רשאי על פי החוק להתאגד יחד עם אחרים העוסקים במקצועו, בכדי לנסות ולהסדיר ביחד את תנאי עבודתו, לקבוע תעריפים לסוגי עבודות שונים וכדומה. כל הפעולות הללו נחשבות לעבירות פליליות על פי החוק.

תשאלו, אם כן - כיצד הגיע איגוד המוסיקאים (וגם איגודי השחקנים) להסכמים עם התיאטראות הציבוריים, עם רשתות הטלוויזיה המסחריות וכדומה, הסכמים הקובעים תעריפים מוסכמים לעבודת המוסיקאים? התשובה היא, שההסכמים הללו, כשמם כן הם - הושגו בהסכמה בין הצדדים. יכול בהחלט להיות שההסכמה הזאת אינה זוכה להגנת החוק ואפילו מהווה עבירה, אבל המחוקק ומוסדות האכיפה בחרו - כמדיניות - להתעלם מהוראת החוק ולא להתערב כאשר הכל נעשה "בהסכמת הצדדים". המצב מזכיר את התקופה החשוכה בה בישראל היה קיים חוק אותו ירשה המדינה מממשלת המנדט הבריטי, על פיו קיום יחסים הומוסקסואליים נחשב לעבירה פלילית שעונשה מאסר 10 שנים, אבל על פי הנחייתו של היועץ המשפטי השני של המדינה, חיים כהן ז"ל, נמנעה המשטרה מלאכוף חוק זה על יחסים הומוסקסואליים שנעשו בהסכמת הצדדים. יחסים הומוסקסואליים נשארו בספר החוקים של המדינה כעבירה פלילית עד שנת 1986 בה בוטלה הוראת החוק הזו.

ההשוואה נראית אולי מוזרה, אך כיום קיום מו"מ בין מוסיקאים עצמאים לבין תיאטראות ציבוריים ב"הסכמה" נחשב בישראל לעבירה פלילית ולא אוכפים את החוק רק בגלל שאיש מהצדדים לא התלונן!

בעולם כולו מתרחשים בשנים האחרונות תהליכים על פיהם הולכת וגוברת המגמה של העסקת בעלי מקצוע ללא כל הגנה איגודית, בשעה שאיגודי העובדים שנואים על ידי המעבידים שמעדיפים להכתיב את תנאי העבודה מאשר לנהל מו"מ להסדרתם.

הקו הכלכלי המועדף על מפלגות הימין בעולם הוא החלשת איגודי העובדים והגברת כוחם של המעסיקים וגם בישראל, כפי שראינו בבחירות האחרונות, מפלגות השמאל, שהן המעוז האחרון של איגודי העובדים, הולכות ונחלשות, כך שהעתיד לא מבטיח במיוחד.

יש להדגיש כי אופי התעסוקה של מוסיקאים - דומה במרבית תכונותיו לאופי התעסוקה של עובדים. המוסיקאי ה"עצמאי" כביכול, המועסק בהצגה בתיאטרון, מבצע את עבודתו בהתאם לדרישות המזמין, מבצע את עבודתו במקום בו מורה לו המעסיק, מבצע את עבודתו ביחד עם עובדים אחרים של התיאטרון שהם שכירים ונחשבים בעיני החוק כ"עובדים" לכל דבר כמו עובדי הבמה וסגל השחקנים הקבוע של התיאטרון. מתוך כל אלו עולה באופן טבעי השאלה - מדוע המוסיקאים צריכים להיחשב מלכתחילה ל"קבלנים עצמאים" וכל המותר ואף מקובל לגבי ה"עובדים" האחרים בתיאטרון אסור עליהם?!

המצב החוקי חייב להשתנות ובנושא הזה עוסקים כיום איגודי מוסיקאים רבים ברחבי העולם הניצבים בפני אותם הבעיות.

בחודש מאי הקרוב, יתקיים בקופנהגן כנס בינלאומי של איגודי המוסיקאים שמטרתו לדון בנושא ולנסות להגיע למסקנות ולקו פעולה משותף במישור הבינלאומי והארצי בכדי להשוות את מעמד המוסיקאי ה"עצמאי" המדומה, למעמד של "עובד". איגוד המוסיקאים הישראלי ישתתף בכנס ואנו נביא לכם בגיליון הבא את תוצאות הדיון.

העולם על פי רפי

מגדולי המלחינים והמעבדים בזמננו ממשיך בעשייה בלתי נלאית הן כמנצח ומתזמר לצד טיפוח דור המוסיקאים הבא. סיפורו של האיש אשר המוסיקה הינה נר לרגליו

איגוד המוסיקאים נרגש להוקיר כבוד לפועלו של רפי קדישזון, מוסיקאי בכל רמ"ח איבריו, ומי שאחראי על עיבוד והלחנה של אינספור יצירות, שירים וקטעים מוסיקליים, של מיטב האמנים והתזמורות הסימפוניות בישראל.

קדישזון (65) הינו נצר למשפחה בוהמיינית. אביו יצחק ייסד את מועדון התיאטרון וכן שימש כמנכ"ל התיאטרון הקאמרי, בעוד אימו, חוה (אווה) הייתה לציירת וסופרת. "מטבע הדברים כילד שהתחנך בבית שבו התרבות והמוסיקה היו חלק בלתי נפרד ממנו, ספגתי הרבה. הייתי אומר בעיקר שאמי היוותה עבורי בעיקר השראה מוסיקלית. היא הייתה שומעת הרבה מוסיקה קלאסית ישנה, והן מוסיקה קלאסית בת זמננו, כמו גם ג'אז וסגנונות נוספים, כך שאפשר לומר שגדלתי על מוסיקה רב תחומית".

רפי החל לנגן כבר בגיל 3.5, כשהוא מאלתר על הפסנתר במועדון התיאטרון. "היו שם 2 פסנתרי כנף. אני זוכר את עצמי מגיל מאוד קטן פשוט מכריח אנשים להושיב אותי עליהם מול הפסנתר, כדי שאוכל להגיע לקלידים. הייתי מבקש מהם להמציא סיפורים, כשאני הייתי אחראי לאלתר מוסיקה שתלווה את הסיפורים הללו. בין "הקורבנות" שהצלחתי לתפוס לצורך הפרויקט הזה היו ענקים כמו אריק לביא, הדודאים ואחרים. זיכרון ילדות בלתי נשכח נוסף עבורי היה בגיל 5, כאשר ליום הולדתי הלכתי עם אבי בדיזינגוף, שם ניגנתי באחד מבתי הקפה לפרנק פלג האגדי, שזיהה את הכישרון שלי. זו הייתה התרגשות עצומה. בגיל 8 הרגשתי שאני רוצה ללמוד מוסיקה גם מעבר לפסנתר, כמו למשל את מרכיבי המוסיקה, כגון הרמוניה, קומפוזיציה ועוד. מורתי דאז, אילונה וינצה, כוהנת הפסנתר הגדולה, שלחה אותי ליצחק אדל, שנודע כמחנך דגול אף הוא. וכך המשכתי בלימודים מוסיקליים מרתקים".

מאז ועד היום אחראי רפי על עיבודם של למעלה מ-1500 קטעים מוסיקליים עבור מיטב האמנים בישראל, כמו גם 170 הלחנות לתיאטרון, קולנוע ומחול. הוא מוזמן באופן קבוע לנצח על התזמורות המובילות בישראל, כדוגמת הפילהרמונית, התזמורת הסימפונית ראשון לציון, התזמורת הסימפונית ירושלים, תזמורת "קמארטה" ירושלים ועוד, ומשקיע מדי יום שעות על גבי שעות בכתיבה ותזמור סימפוני, תחום אותו הוא מציין שלמד מהקולגות הבכירים, אילן מוכיח, שמעון כהן, ומשה וילנסקי, אשר לדבריו "ידע את סוד האיזון בין גודש לצמצום".

במקביל לעשייתו המוסיקלית הענפה, קדישזון הינו איש הוראה מזה עשרות שנים, כשהוא מחנך ומטפח מדי שנה דור חדש של מוסיקאים, בשלושה מוסדות אקדמיים - האקדמיה למוסיקה בירושלים, מכללת קרית אונו ובית הספר 'רימון', שם הוא מלמד מגוון של מקצועות, כמו הרמוניה, קומפוזיציה, תולדות המוסיקה, אנליזה, מבוא למוסיקה לתיאטרון וקולנוע והיד עוד נטויה. "ההוראה נותנת לי המון ברמה האישית", מעיד רפי על עצמו. "היא פותחת בפניי פתח והשראה לכישרונות הצעירים שצומחים לנו כאן, שהם פשוט מדהימים".

רפי, תהליך העיבוד הינו חלק אינטגרלי מחייך. כיצד היית מגדיר אותו עבורך?

"עיבוד של שיר או יצירה דורשת אחריות גדולה מצידו של המעבד. אתה מחליט על אינספור מרכיבים, שבסופו של יום צריכים להתחבר יחד עם המבצע. עם השנים התפתחו אצלי תובנות בנושא אותן אני מנסה להעביר גם לתלמידים, לפיו תפקיד המעבד הוא לעטוף, לתמוך, ולהשתדל להביא ערך מוסף לשיר, אם כי מתוך זהירות גדולה, שכן יש לזכור שהשיר הוא במרכז, בדגש על המנגינה והמילים. כל תהליך העיבוד צריך לתמוך ולשרת אותן בצורה ייחודית".

כחבר דירקטוריון באיגוד המוסיקאים ועילם. מה דעתך על פועלו?

"עצם הרעיון בהתארגנות שכזו היא חשובה מאין כמוה. מוסיקאי לבדו הוא חסר כוח ויכולת להתעמת או לעמוד מול גופים גדולים וחזקים. עם השנים האיגוד קבע סטנדרטים שמהווים נקודת מוצא לכל ההתנהלות מול גופי הפקה, דבר מבורך לכשעצמו. בנוסף, התמיכה של האיגוד, לעיתים בסתר, במוסיקאים ותיקים שנקלעים למצוקה כלכלית. הינה מעוררת השתאות".

רפי, מהם מעשיך בימים אלו?

"אני משמש כמנהל מוסיקלי ומעבד של הרבה מאוד יצירות ועיבודים של אמנים מסגנונות שונים, וכן של תזמורות סימפוניות. פרויקט נוסף שאני מתגאה בו יחד עם הגיטריסטית ליאת כהן, הוא התקליט RIO PARIS, מחווה למוסיקה הברזילאית, שזכה לתקליט הקלאסי הנמכר ביותר בצרפת ב-2015. מבחינתי עצם העשייה המוסיקלית היא החשובה, ואני נהנה ממנה בכל יום מחדש"

קדישזון וחברים

דוד דאור והתזמורת הפילהרמונית הישראלית - יד ענוגה (עיבוד ניצוח: רפי קדישזון)

"היו לילות" - קרן הדר (עיבוד ונגינה: רפי קדישזון)

"אגדה יפנית" - אריאל זילבר והתזמורת הסימפונית ירושלים (עיבוד וניצוח: רפי קדישזון)

להקת פיקוד מרכז - צלם אדם (לחן: רפי קדישזון)

מדור לדור

האחד - אושיה מוסיקלית רבת פעלים אשר טיפח תחתיו דורות של נגנים. השני - נגן קונטרבס צעיר שחולם על ניו יורק. זרקור על אלי מגן ותלמידו, עילאי קדוש

אלי מגן

סיפור חיים: בן 71, יליד ותושב תל-אביב, זמר ונגן קונטרבס וגיטרה בס.

שירת בצה"ל במסגרת להקת הנח"ל. את קריירת הנגינה שלו החל לאחר השירות בשנות ה-70, עת התפרסם כנגן מוביל שעבד עם רבים מאמני ישראל בהופעות חיות והקלטות, לרבות "השלושרים", "הגשש החיוור", יפה ירקוני, שושנה דמארי, יהורם גאון, אילנית, צביקה פיק, אריק איינשטיין, שלום חנוך, בועז שרעבי, חוה אלברשטיין, אריק לביא ועוד רבים.

אלי נמנה בין מייסדיה של הלהקות 'כף התקווה הטובה' ו'אחרית הימים'. קול הקטיפה שלו מהדהד עד היום באזני רבים מאתנו כששר כסולן את "בלדה לעוזב קיבוץ", "דוקטור יארינג", "העץ הוא גבוה", "פתחי לי את הדלת" ו-"יליד הארץ" שהפכו לנכסי צאן ברזל בזמר העברי. באמצע שנות השבעים נסע לארה"ב שם סיים את לימודיו ב- Mannes College of Music, שם למד אצל אגדת הבס, אדי גומז. עם שובו לישראל ב- 1983 הפך לחבר קבוע בתזמורת הפילהרמונית הישראלית ונטל חלק באלפי קונצרטים הן עם התזמורת והן עם גופי ביצוע קלאסיים יוקרתיים וביסס גם את מעמדו כנגן הקונטרבס המוביל בישראל בתחום הג'אז.

בנוסף, הוציא מגן מספר אלבומים: "אדם" ו-"ימי אדם", בהם הלחין, עיבד, הפיק ושר את לחניו לשיריו של המשורר מירון ח. איזקסון, אלבום דואט עם הזמר פרד ג'ונסון, אלבום כפול "איש העולם הבא" אוסף שירים, ועוד רבים וטובים. בנוסף הלחין מוסיקה לסרט 'איש המרתף'.

מהי מוסיקה בשבילי: "עבור מי שמתעסק וחי בעולם המוסיקלי מאז שהוא זוכר את עצמו, הרי שהמוסיקה ממלאת עבורי את כל החיים. אינני עושה זאת בשביל כסף, זה פשוט אורח חיים מבחינתי. ההשפעה של מוסיקה על המצב הנפשי והמוח של האדם הוכחה כיוצאת דופן מבחינה מחקרית, כך שעבורי המוסיקה הייתה ונותרה משהו טוטאלי ומופלא".

אם לא הייתי מוסיקאי: "אין לי תשובה לכך, מהסיבה הפשוטה שמאז שאני זוכר את עצמי מוסיקה הייתה מושא הערצתי. זכיתי לעסוק במוסיקה בכמעט כל ז'אנר אפשרי במשך עשרות שנים, כך שמבחינתי פשוט נועדתי למוסיקה".

איגוד המוסיקאים: "חבר באיגוד מיום הקמתו. החשיבות שלו היא בעצם היותו גוף מאגד לציבור מוסיקאים השומר על זכויותיהם. זהו דבר חשוב מאין כמוהו. האיגוד חיוני למוסיקאים, על אחת כמה וכמה לנגנים מקצועיים שמופיעים, מקליטים וכותבים מוסיקה כמשלח ידם המרכזי".

מבט לעתיד: "אני כבר לא צעיר, אבל ממשיך בכל הכוח לעשות מוסיקה מבלי להתחשב בטעם הקהל שמשתנה או בגיל. אני עושה את מה שאני אוהב לעשות, עם אנשים שאני אוהב לנגן איתם, וזהו סוד הקסם. מאחל לעצמי שאוכל להמשיך ולנגן לעוד הרבה שנים טובות".

עילאי קדוש

סיפור חיים: בן 19, מתגורר תל-אביב, נגן קונטרבס. בן למשפחה מוסיקלית להפליא. מציין כי אחיו הגדול, און, המנגן על גיטרה ומסיים בימים אלו תואר ראשון בקומפוזיציה באוניברסיטת תל-אביב, היווה עבורו השראה.

החל לנגן בגיל 14, לאחר שהאזין ל- Paul Chambers Yesterdays Bass on Top. למד במגמת ג'אז בתיכון עירוני א'. תלמידם של אלי מגן מזה למעלה מ-5 שנים, ברק מורי והחצוצרן דני רוזנפלד. משרת בצה"ל כמוסיקאי מצטיין. מקדיש בין 8-11 שעות נגינה מדי יום, כולל הופעות בברים תל-אביביים.

מציין כי מורו ורבו, אלי מגן, הינו מנטור עבורו. "אלי הוא איש יוצא דופן ומוסיקאי מדהים, שאני חייב לו חלק ענק מהקריירה שלי. פשוט איש שלא נגמר", כך לדבריו.

מהי מוסיקה בשבילי: "מוסיקה היא עולם ומלואו. יש לי את הזכות לנגן על כלי כמו קונטרבס, שדרכו אני מצליח לבטא את עצמי בצורה הטובה ביותר. אני ממש מרגיש מחובר לכלי הזה בכל נימי נשמתי. אגדיל ואומר שהקונטרבס מבחינתי הוא הקול האנושי. התפקוד של בס בכללי בעולם המוסיקה הוא מיוחד במינו, על אחת כמה וכמה בג'אז, כן זהו כלי עם סאונד מדהים, שהינו פשוט ממכר בעיניי".

אם לא הייתי מוסיקאי: "אני לא רואה עולם שבו אני ללא הבס. הכלי הזה הוא כל העולמי, שכן החיים אינם שלמים ללא מוסיקה".

איגוד המוסיקאים: "זה מבורך ומכבד שיש ארגון שכזה שדואג לצרכים של המוסיקאים. מבחינת תשלומים, יצא לי לנגן בצעירותי אפילו בלי כסף, אבל כיום יש הרבה יותר מודעות וכבוד לנגנים בתחום הזה. אני מעריך את האיגוד שנותן מעצמו למען המוסיקאים".

מבט לעתיד: "מהרגע שהתחלתי להתאמן ולנגן, תמיד האמנתי בעבודה קשה. מבחינתי אסור להפסיק לעבוד קשה אף פעם. החלום שלי הוא להמשיך את הקריירה בניו יורק, לשם כך אני עובד קשה מאוד. אלי מגן הוא הדוגמא המושלמת בעיניי ודוגמא לאיזה מוסיקאי אני שואף להיות. הוא לימד אותי שלא משנה מה, הכי חשוב הוא פשוט ליהנות מכל רגע של נגינה. הוא כל כך צודק...".

חודש בעולם המוסיקה הישראלי של פעם
אפריל

נעם רפפורט - היסטוריון רוק, מרצה וסופר

1969 ערב מוצאי יום העצמאות, 23 אפריל. בשעה 21:00 התחיל בבנייני האומה שבירושלים פסטיבל הזמר והפזמון הישראלי השביעי. יהורם גאון קטף את המקום הראשון עם השיר 'הבלדה לחובש' וגם את המקום השני עם 'עץ האלון'. במקום השלישי זכה אבי טולדנו, ששר את 'בדרך חזרה' של אהוד מנור ונורית הירש. אריק איינשטיין, ששר את השיר 'פראג', התמקם במקום השביעי ובפעם האחרונה בה השתתף הזמר האהוב בתחרות זמר כלשהי.

1970 במוצאי שבת, 18 באפריל 1970 , ניצבה התפאורה של הצגת 'מלכת אמבטיה' במלוא הדרה על במת אולם נחמני שבתל אביב. הצגת הבכורה שיצאה לדרך, הפכה במהרה לזירת קרב חריפה בין הקהל לצוות ההפקה. קריאות הבוז החלו להישמע מכל עבר. צופה אחד צעק: "אתם גרועים יותר מקול הרעם בקהיר" וצופה אחר צעק כי תיאטרון הקאמרי צריך להתבייש.

הצגת הבכורה הופסקה והקהל המשולהב לא עזב את האולם גם לאחר שעה ארוכה. ויכוחים רבים התלהטו באולם ומהלומות קשות ניטחו בין יושביו. הרוחות לא נרגעו גם בהצגות הבאות. להקת הליווי שניגנה למילותיו של חנוך לוין הורכבה מזהר לוי בתופים (שגם הלחין את השירים), הגיטריסט אברהם פנגס, הבסיסט יוסי מנחם והפסנתרן רובי צ'יק.

1975 דני ליטני ביצע שיר בשם 'מה יהיה בסופנו?' בפסטיבל הזמר. לצידו, על הבמה, שר גם אחיו, יוסי. אך מה הייתה רבה הפתעתו של דני כשגילה מה יהיה בסוף השיר הזה מבחינת תחנת גלי צה"ל. היה זה כשמפקד חיל האויר פנה אל התחנה הידועה ודרש ממנה לא לשדר את השיר הזה. הוא נימק את דרישתו בהורדת מוראל המאזינים עם שיר זה. דני ליטני, שהופתע מאד מהבקשה, יצא מיד במסע הסברה ובו טען כי לאה גולדברג לא חשבה על דבר שכזה כשכתבה את מילות השיר. ליטני הוסיף ושאל" 'מדוע השיר 'מוכרחים להמשיך לנגן' כן אושר לשידור ואילו שיר זה לא?'

1977 עיתון להיטון מגלה כי התמלילן שמוליק צ'יזיק הוציא עם אריאל זילבר צו שאוסר על יגאל בשן להקליט את שירם, 'תני לי מחסה'. בשן הקליט בגרמניה את השיר בגרסה אנגלית כשצ'יזיק מסר כי הקלטה זו נעשתה ללא אישורו. מפיק השיר באנגלית, אבי עופרים, צעק בחזרה כי נשבר לו וירד לו לחלוטין מהשיר הזה. בשן הקליט בהמשך שיר באנגלית ושמו 'סוזאן שלי', שעשה עליה והפך בשנת 1981 לשיר 'סיון', עם מילים של... שמוליק צ'יזיק.

שירים חדשים שנכנסו לראשונה לרדיו בחודש זה

לילי שלי
(השלושרים, 1969)

את לא טובה
(להקת האריות, 1970)

פמלה
(משפחת ירקוני, 1971)

ואותך (אחרי שנסעת)
(כספי וגרוניך, 1972)

שושנת פלאים
(יוני נמרי, 1973)

עיניים גדולות
(אריק איינשטיין, 1974)

זה קורה
(אריק לביא, 1975)

שב אל אדמתי
(צלילי העוד, 1976)

מסע אלונקות
(גידי גוב, 1977)

אי שם בלב הים התיכון
(גלי עטרי, 1978)

אני, רק שאלה

מנכ"ל עילם, עו"ד דני גוטפריד, עם כל מה שצריך לדעת על חוק הקלטות

בתוך סכום התמלוגים שקיבלתי מעילם נזכר גם תמלוג בגין חוק הקלטות. מה זה?

ההתפתחות הטכנולוגית המהירה במחצית השניה של המאה ה-20 הביאה אלינו מכשירי הקלטה שאפשרו הקלטת מוסיקה מהרדיו ומתקליטים ל"קסטות" (זוכרים את ה"ווקמן" המפורסם?) ומאוחר יותר גם הקלטת סרטים ממכשיר הטלוויזיה (ה"ווידיאוטייפ"). עם כניסת האינטרנט לחיינו באופן מסיבי בשנות ה-90, היינו עדים לירידה הדרגתית אבל מהירה יחסית, של רכישת תקליטורי מוסיקה, מגמה שהלכה והתחזקה ופגעה גם במכירות ובהשכרה של סרטי קולנוע. כך ראינו איך הולכות ונסגרות חנויות תקליטים וספריות ווידיאו (זוכרים את TOWER RECORDS עליה השלום?).

המגמה של העתקה בלתי חוקית של מוסיקה וסרטים הלכה והתפתחה וכתוצאה ישירה - נפגעו בעלי זכויות היוצרים וזכויות המבצעים. פלטפורמות כמו "קאזה", "נפסטר" ו"ביט טורנט" פרחו וחברות התקליטים רדפו אחר משתמשים פרטיים בתביעות של מאות אלפי דולרים.

בעקבות המצב, הבינו היוצרים והמבצעים כי הגישה של הגשת תביעות נגד כל העולם ואשתו, לא תביא אותם לשום תוצאה ולכן פנו אל המחוקקים בארצותיהם בהצעה יצירתית - הבה "נכשיר" את הפעולה של העתקה ביתית (להבדיל ממסחרית) של מוסיקה וסרטים ונתיר לציבור לבצע את ההעתקות - (שממילא היה מבצע...) ובתמורה לרישיון החוקי להעתיק יוטל היטל כספי על כל המכשירים והמדיות המשמשים להקלטה. כזה באופן יחולק ההיטל בין היוצרים והמבצעים ויהווה פיצוי על כך שהותר לקהל הרחב לבצע העתקות ביתיות, וכך הדבר לא ייחשב יותר כעבירה.

בארצות אירופה הונהג ההסדר הזה והוטל היטל על כל המכשירים והמדיות ששימשו להקלטה - קסטות קול (זוכרים?) קסטות ווידאו, מכשירי הקלטה למיניהם - טייפרקורדרים, ווידיאורקורדרים וכמובן גם המדיות ה"עתיקות" שעליהן הקליטו - קסטות קול, קסטות ווידיאו ודיסקים קשיחים ששימשו בתוך המחשבים, כשטח אכסון לחומר שהיה מועתק באמצעות המחשב. עם הזמן וההתקדמות הטכנולוגית התחלפו ה"קסטות" בדיסקים (אודיו ו-DVD)...

הסדרים אלו שהונהגו בארצות אירופה, יפן, אוסטרליה ועוד כבר בשנות ה-80 ופיצו את היוצרים והמבצעים על הפסד ההכנסות שנגרם להם בגלל ההקלטות הביתיות לא חלו בישראל עד שנת 1996. בשנה זו התקבל בארץ חוק זכויות יוצרים ומבצעים (קלטות, תיקוני חקיקה, התשנ"ו - 1996) שנקרא בקיצור - "חוק הקלטות". על פי החוק:

(א) הממשלה תפצה את בעלי זכויות היוצרים ואת בעלי זכויות המבצעים על אבדן הכנסה ופגיעה בזכויות, הנגרמת להם בשל טביעה או שיעתוק על קלטות, לשם שימוש פרטי וביתי,

(ב) הממשלה תעביר לחברות התמלוגים, מדי שנה, סכום בשיעור 5% מהמחיר לצרכן, ללא מס ערך מוסף של סך כל הקלטות שנמכרו בישראל לשימוש פרטי וביתי בשנה שקדמה לשנה הנדונה.

(ג) הסכום האמור בסעיף קטן (ב) יחולק בחלקים שווים בין שלוש חברות התמלוגים המנויות בסעיף 3ב בפסקאות (1), (2) ו(3).

החוק לא השתנה אבל מאז 1996 התקדמה הטכנולוגיה בצעדי ענק וכיום לא רבים עדיין זוכרים בכלל את ה"קלטות" דאז... הממשלה מפרשת את החוק באופן צר ומסרבת לשלם תמלוגים על דיסקים ועל התקני דיסק און-קי ומדי שנה מקטינה המדינה את הסכום שהיא מעבירה ליוצרים ולמבצעים ולאחרונה אף הודיעה שכפי הנראה בשנה הנוכחית - תחדל לחלוטין מלשלם את התמלוגים הללו!

ארגוני היוצרים והמבצעים עומדים להיפגש בקרוב בכדי לגבש מדיניות כנגד עמדת המדינה בנושא זה ולדרוש לעדכן את החוק כך שהפיצוי שמשלמת הממשלה על אבדן ההכנסה והפגיעה בזכויות יוחל על כל ההתקנים המשתתפים בהעתקה - החל ממחשבים, מכשירי DVD מקליטים, התקני דיסק און-קיי וכמובן - המדיות המשמשות להקלטה.

דור הולך ונעלם

פרידה מזוהר לוי ואריק רודיך ז"ל, שניים מעמודי התווך של המוסיקה הישראלית שהלכו לעולמם לאחרונה

דודי פטימר

זוהר לוי (1943-2019)

מייסד להקת "אחרית הימים" המיתולוגית, ממניחי היסוד להתפתחות הרוק הישראלי

לוי נחשב לאחד המלחינים הראשונים שיצרו רוק פסיכודלי מתקדם בישראל ולאחד הראשונים שהעזו למזג בין רוק ופופ מתקדמים מהעולם לבין מוסיקה עברית. בכך הניח את אבן היסוד של הרוק הישראלי ופתח צוהר לבאים אחריו.

לוי, שנולד בבגדד, עלה ארצה עם משפחתו בראשית שנות ה-50 וגדל במעברת מחנה ישראל ליד לוד. הוא החל את דרכו המוזיקלית כמתופף באירועים במועדונים התל אביביים השונים ובשנת 1965 ליווה את זמר הג'אז לארי ווקר.

בשנות ה-60 וה-70 היה מעורב מאוד בהתפתחות המוסיקלית של ז'אנר הרוק והפופ המקומי. הוא ניגן תופים באלבומה המיתולוגי של שלישית "החלונות הגבוהים" (אריק אינשטיין, שמוליק קראוס וג'וזי כץ) והקים בסוף שנות ה-60 את להקת הקצב הראשונה שלו - "זוהר השביעי" שבלטה בזכות הלהיט "מצילתיים" ובזכות היותה להקת הליווי של הזמר רן אלירן באלבומו הפסיכודלי שאת מיטב שיריו כ"ישרות" ו"ריח תפוזים" הלחין לוי.

בשנת 1970 שיתף פעולה עם חנוך לוין כשהלחין ועיבד את המוסיקה למחזה הסאטירי והפרובוקטיבי "מלכת אמבטיה" שנכנס לפנתיאון הקלאסיקה הישראלית. ובאמצע 1970 הקים את להקת "כיף התקווה הטובה" שזכורה בשל הלהיטים "אני בדרכי למוסד הסגור" ו"בלדה לעוזב קיבוץ".

שנה לאחר מכן (1971) הקים את מי שכונתה באותם ימים להקת הרוק העברית ה"רשמית" הראשונה -"אחרית הימים" בה היו חברים מלבדו גם גבי שושן ז"ל, אלי מגן, יצחק קלפטר ומירי אלוני. לוי הלחין את כל שירי הלהקה בהם קלאסיקות כ"העץ הוא גבוה", "יש לי יום הולדת", "פתחי את הדלת" ו"אין מקום לשניים על עמוד חשמל".

בהמשך שנות ה-70 התמקד לוי בעיקר בהפקות מוסיקליות שונות ועסק בעיקר בהלחנה לתיאטרון ולקולנוע הרחק מאור הזרקורים. עם זאת, ב-1974 היה הסולן בשיר "בלוז שקט מהדרך" החותם את האלבום 'ארבע עשרה אוקטבות' של יוני רכטר ואבנר קנר, שבו ניגן בתופים.

אריק רודיך (1943-2019)

יוצר אינסטרומנטלי פורץ דרך, מחלוצי המוסיקה האלקטרונית בישראל

רודיך, יליד חולון, החל את דרכו כילד פלא כששר במקהלת הילדים צדיקוב. בראשית שנות ה-70 שירת בלהקת הנח"ל כפסנתרן ועם שחרורו פנה ללימודי הרמוניה וקומפוזיציה.

רודיך נחשב לאחד מחלוצי הפופ ומהראשונים שהחדירו את הפאנק, הגרוב והשימוש בסינטיסייזר במוסיקה הפופולארית הישראלית. ככזה, הפך לאחד מאבני הדרך גם של המוסיקה האלקטרונית הישראלית.

בשנת 1978 הוציא את שירו הראשון - "ישבתי על הפנדר" ובשנת 1979 הלחין את שיר הנושא של סרט הפולחן "דיזנגוף 99".

הקריירה של רודיך התחלקה לשניים: האחד- מלחין כישרוני ומפיק מוסיקלי שיצר שירים לאמנים כיגאל בשן, ירדנה ארזי ועפרה חזה. כמו כן, הלחין פסקולים לסרטים ישראליים בהם "נגוע" ו"בצילו של הלם קרב", עליהם זכה בפרס האוסקר הישראלי.

השני - יוצר אינסטרומנטלי מבריק ופורץ דרך שאחראי ליצירות כמו "סטאללה", "אחרית" (שליוותה את תחזית מזג האוויר במהדורת "מבטל חדשות" של הערוץ הראשון) ועוד נעימות שהניחו כאמור את אבן היסוד של המוזיקה האלקטרונית הישראלית. הוא הוציא חמישה אלבומי סולו כיוצר וזמר.

חג אביב שמח

"עילם"
עמותה
ישראלית
לזכויות
מוסיקאים
מבצעים
(ע"ר)

אגודת
המוסיקאים
העצמאים
Independent Musicians' Union
www.musiciansunion.org.il